

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Het verlies van CDA-kiezers aan CU en SGP moet serieus worden genomen

door *Jan Pieter van der Schans*
& *Jaap Boot*

De auteurs zijn lid van de gemeenteraad in Ede namens het CDA. Boot is tevens fractievoorzitter.

Het CDA heeft bij de laatste verkiezingen in de biblebeltgemeenten relatief veel stemmen verloren aan ChristenUnie en SGP. Dit is een signaal dat serieus genomen dient te worden. De herkenbaarheid van de christendemocratie is in het geding. De laatste jaren is de nadruk steeds meer komen te liggen op economische groei, koopkrachtplaatjes en werkeloosheidscijfers. Hoe belangrijk ook, het haalt de kern van het CDA-gedachtegoed niet.

‘De CDA-vlag wappert weer’, was de eerste reactie van Sybrand Buma op de voorlopige uitslag van de Provinciale Statenverkiezingen, in maart jongstleden. Lijsttrekker voor de Eerste Kamer Elco Brinkman was blij met een ‘behoorlijk groene kaart’.

Was de uitslag echt zo positief? Hoe groen is Nederland werkelijk geworden? In de provincies Friesland, Overijssel en Limburg won het CDA. In de overige provincies bleef het

aantal zetels over het algemeen gelijk. In Gelderland behield het CDA zijn zetels, maar werden er wel wat procenten ingeleverd. Een vrij neutraal beeld, weinig schokkend.

Wat opvalt is dat het CDA relatief veel heeft verloren in de zogenoemde biblebeltgemeenten. Met name in die gemeenten waar ChristenUnie en SGP relatief groot zijn (Barneveld, Ede, Bunschoten) heeft het CDA aan stemmen verloren. Deze ontwikkeling is bij de Provinciale Statenverkiezingen niet voor het eerst waarneembaar. Bij de gemeenteraadsverkiezingen en de verkiezingen voor het Europees Parlement in 2014 was al zichtbaar geworden dat een groep CDA-kiezers politiek onderdak vindt bij CU en SGP.

De CDA-top heeft recent een analyse gemaakt van dit verlies van CDA-kiezers aan CU en SGP in biblebeltgemeenten. De resultaten hebben geen enkele toegevoegde waarde voor de gemeenten op de biblebelt. De resultaten spitsten zich namelijk toe op de landelijke trend in relatie tot het verkeer tussen CDA-, CU- en SGP-stemmers. Dat dit geen schokkende resultaten laat zien was vooraf voorspelbaar. Vanuit Haags perspectief is de concurrentie van CU en SGP maar gerommel in de marge. Een kamerzeteltje plus of min, meer zal het niet zijn. Maar voor de biblebeltgemeenten zelf liggen hier serieuze vragen. Wat is de oorzaak van het verlies van CDA-kiezers aan SGP en ChristenUnie bij de laatste verkiezingen? En wat moet er gebeuren om een herhaling te voorkomen?

* * *

Het lijkt erop dat het CDA in biblebeltgemeenten wordt gemengeld tussen christelijk en niet-christelijk. Kiezers die sympathie hebben voor ChristenUnie en SGP vinden het CDA vaak niet christelijk genoeg. Voor de overige kiezers is het CDA te veel een christelijke partij en daarmee minder aantrekkelijk. Het probleem van het midden, opereren tussen twee posities, lijkt het CDA hier parten te spelen. Dit keer zijn die posities niet links en rechts, maar christelijk en niet-christelijk. De tegenstelling in het CDA tussen christelijk en niet-christelijk lijkt scherper en uitgesprokener te worden.

Voor het CDA in deze gemeenten worden CU en SGP vaak als grotere opposanten gezien dan de andere partijen. De discussie over de betekenis van de C van het CDA komt ook op de biblebelt voor. Geregeld wordt het CDA verweten niet christelijk (genoeg) te zijn. In reactie op deze stelling schuiven CDA-afdelingen soms gemakkelijk op richting de 'christelijke' politiek van SGP en CU. Een veilige, maar vooral gevaarlijke keuze, want hiermee degraderen we onszelf en wordt de norm 'christelijk' van andere partijen door het CDA overgenomen. Uit angst voor andere partijen maken we hun betekenisgeving van de combinatie christelijk en politiek tot de onze.

Wanneer we 'christelijker' proberen te zijn dan de maatstaven van CU en SGP is de Nederlandse bijbelgordel voor het CDA bij voorbaat verloren. Het CDA hanteert een andere opvatting van wat christelijke politiek is dan CU en

SGP; het CDA heeft, anders dan deze twee partijen, altijd een volkspartij willen zijn en zijn volksvertegenwoordigers nooit willen aanspreken op hun christelijk geloof, maar op de politieke uitgangspunten en idealen van de partij. Bovendien is naam altijd slechter dan het origineel. Als we ons spiegelen aan CU en SGP, blijven we in feite verdedigen dat we best wel christelijk zijn en zullen we altijd een slap aftreksel blijven. Ons presenteren als een partij voor iedereen, en ons daarmee afzetten tegen exclusief christelijk denken, zou een optie zijn.

Toch is de discussie niet of 'de C' meer of minder geprononceerd tot uitdrukking dient te komen. Dit mondt binnen het CDA vaak uit in een eindeloze discussie over wat precies christelijk is en wat niet. Daarmee doen we geen recht aan het CDA en zijn voorgangers, die immers altijd op een impliciete manier gestalte hebben willen geven aan het christelijke in de politiek. Vanuit het besef dat er een afstand is tussen het evangelie en het Binnenhof of de gemeenteraadszaal.

De discussie die gevoerd moet worden, gaat niet over een kleine of een grote C. Het dient erom te gaan dat het christelijke en de publieke waarden van het christendom op een natuurlijke wijze meespelen in het handelen en het beleid van het CDA. Jarenlang heeft het CDA geen last gehad van de 'kleine' christelijke broeders. We gaven op een voor velen herkenbare wijze uitdrukking aan de christelijke traditie waar we als partij in staan. We waren de partij van het 'niet bij brood alleen', van het ethisch reveil, van waarden en normen en van

Het CDA wordt gemengeld tussen christelijk en niet-christelijk

fatsoen dat je moet doen. De laatste jaren is de nadruk echter steeds meer komen te liggen op economische groei, koopkrachtplaatjes en werkeloosheidscijfers. Hoe belangrijk ook, het haalt de kern van het christendemocratisch gedachtegoed niet. Bisschop De Korte verweet het CDA onlangs in dagblad *Trouw* terecht dat het CDA de christendemocratie ver-smalt tot 'minder overheid en lagere belastingen'.

* * *

De eigenheid en het soms eigenzinnige stemgedrag van voormalige CDA-stemmers in biblebeltgemeenten vraagt om een eerlijke beoordeling van de positionering van het CDA. Is de boodschap wel voldoende? Schuren we met onze huidige aandachtspunten niet te veel aan tegen VVD en D66? Is het CDA niet op een normen-en-waardenvakantie? Voorzichtigheid in dezen is een slechte raad-

gever. We moeten niet bang zijn om juist in deze gemeenten een uitgesproken mening te geven. We hoeven ons daarbij niet te schamen, maar moeten juist trots zijn op onze uitgangspunten. Er moet een koers worden uitgezet die niet vanuit het landelijk CDA is op te leggen of aan te sturen, maar vanuit de basis, de gemeenten zelf. Niet alle CDA-stemmers in Nederland zijn hetzelfde. Per regio zijn er grote verschillen. Dit accepteren en ernaar handelen is al een goede stap.

Tijdens de landelijke uit-slagenavond van de Provinciale Statenverkiezingen gaf Sybrand Buma als antwoord op de uitslag aan dat het CDA nog maar net begonnen was. Laten de signalen uit de biblebeltgemeenten de aanleiding

zijn tot het nemen van de volgende, broodnodige, stappen.

Is het CDA op een normen-en-waardenvakantie?